



PRIVREDNA
KOMORA
SRBIJE

DNEVNI PREGLED

PRIVREDNIH KRETANJA
- UKRAJINSKA KRIZA -

30. AVGUST 2022. GODINE

BREAKING

Preporuke za smanjenje potrošnje
energije od 1. septembra

DNEVNI PREGLED PRIVREDNIH KRETANJA (UKRAJINSKA KRIZA) – 30. avgust 2022. godine

Opšta napomena privrednicima u Srbiji

Zbog političke situacije prouzrokovane ukrajinskom krizom otežano je poslovanje sa Ukrajinom, Rusijom i Belorusijom uz kontinuirano povećanje rizika. Zbog najava reakcija RF na sankcije uvedene od strane SAD, UK i EU situacija na globalnom tržištu je praktično nepredvidiva i očekivanja su **da će u narednom periodu doći do pogoršanja uslova poslovanja.**

Preporuka Privredne komore Srbije svojim članicama je da budu vrlo oprezni u realizaciji poslovnih poduhvata sa ovim zemljama i da se konsultuju sa stručnim službama PKS.

Opšta info stranica PKS povodom ukrajinske krize: <https://pks.rs/strana/ukrajina-info-servis>

Pozivni centar: 0800 808 809 (radnim danima) i 066 875 0 600 i 066 875 1114 (vikendom)

mail: kriznistab@pks.rs

NOVO: Preporuke za smanjenje potrošnje energije od 1.septembra

Ministarstvo energetike donelo je predloge preporuka za državnu upravu, jedinice lokalne samouprave, preduzeća u državnom vlasništvu, privredu i domaćinstva, za smanjenje potrošnje električne i toplotne energije koje bi, kako je poručilo, trebalo da počnu da se primenjuju što pre i to, od 1. septembra do 31. marta.

Ako bi se preporuke sprovele, ne bi bilo potreba za uvozom struje na godišnjem nivou, saopštilo je ministarstvo.

"Kada je reč o lokalnim samoupravama, organima državne uprave, državnim preduzećima, javnim ustanovama i privredi, predlog preporuka su racionalnija upotreba javne rasvete, ograničenje rada dekorativne rasvete na javnim objektima, korišćenje LED rasvete, zamena stolarije i generalno unapređenje energetske efikasnosti, postavljanje solarnih panela, prelazak sa grejanja na struju na drugi vid grejanja i korišćenje toplotnih pumpi, što bi trebalo da omogući smanjenje potrošnje energije za 15 odsto u odnosu na isti period prošle godine".

Posebno je važan, kako se ističe, predlog preporuke da sva javna preduzeća naprave plan uštede potrošnje, a da JP u energetskom sektoru naprave i planove za smanjenje gubitaka distributivne i prenosne mreže.

Kada je reč o domaćinstvima, predlozi preporuka odnose se na racionalnije korišćenje, pre svega električne energije.

„Vinska vizija Otvoreni Balkan“ okupiće oko 360 izlagača iz 20 zemalja

Na Sajmu vina „Vinska vizija Otvoreni Balkan“ koji će se održati u Beogradu od 1. do 4. septembra u organizaciji zemalja inicijative Otvoreni Balkan – Srbije, Albanije i Severne Makedonije očekuje se oko 360 izlagača, proizvođača vina iz više

od 20 zemalja sveta. U okviru manifestacije biće organizovan i samit lidera članica Otvorenog Balkana, najavio je Marko Čadež, predsednik Privredne komore Srbije.

„Na samitu će učestvovati predsednik Srbije Aleksandar Vučić i predsednici vlada Albanije i Severne Makedonije, Edi Rama i Dimitar Kovačevski“, rekao je Čadež za Tanjug. Fokus će biti, između ostalog, i na sporazumu o stabilnosti snabdevanja hranom. Posle samita u Beogradu sledi operacionalizacija dogovora o zajedničkom tržištu rada. Čeka se još samo ratifikacija u parlamentu Severne Makedonije, što bi moglo da se dogodi u danima posle sajma, čime bi bili stvoreni uslovi da počne primena dogovora, rekao je predsednik PKS.

Odluke EU

Odluke Evropskog saveta o energetske pitanjima

Evropski savet na poslednjem sastanku razmatrao je i pitanja energetike i najavio postepeno ukidanje zavisnosti EU od uvoza ruskog gasa, nafte i uglja. Evropski savet pozvao je Evropsku komisiju da podnese predloge koji efikasno rešavaju problem previsokih cena električne energije uz očuvanje integriteta jedinstvenog tržišta, održavanje podsticaja za zelenu tranziciju, očuvanje sigurnosti snabdevanja i izbegavanje nesrazmernih budžetskih troškova.

U pogledu sledeće zime, države članice EU i EK najavile su da će u najkraćem roku:

- uspostaviti neophodne mehanizme solidarnosti i kompenzacije;
- raditi na dobrovoljnoj i zajedničkoj kupovini gasa, LNG-a i vodonika (*hydrogen*), koristeći zajedničku političku i tržišnu težinu EU i njenih država članica kako bi smanjili cene u pregovorima. Zajednička platforma za kupovinu takođe će biti otvorena za zemlje Zapadnog Balkana i tri pridružena istočna partnera;
- kompletirati i unaprediti gasne i električne interkonekcije širom EU, uključujući potpunu sinhronizaciju energetskih mreža;
- raditi na obezbeđivanju sigurnosti snabdevanja za sve države članice EU.

EU izdvaja 500 miliona evra za podršku poljoprivrednicima

Evropska komisija usvojila je mere u cilju podrške poljoprivrednicima u Evropskoj uniji i očuvanju sigurnosti hrane. Usvojene mere obuhvataju:

- **Raspodelu 500 miliona evra nacionalnih alokacija za direktnu podršku poljoprivrednicima** koji su najviše pogođeni višim troškovima inputa i zatvaranjem izvoznih tržišta (zemlje EU mogu da **dopune ovu podršku do 200% nacionalnim fondovima**);
- **Napredak prilikom direktnih plaćanja** kako bi se rešile poteškoće u protoku gotovine sa kojima se poljoprivrednici trenutno suočavaju, kao i posebne mere za unapređenje ruralnih i životinjskih površina od 16. oktobra 2022;
- Mere podrške **sektoru svinjskog mesa**;
- **Posebnu i privremenu derogaciju** koja dozvoljava proizvodnju bilo kakvih useva za ishranu i stočnu **hranu na neobrađenoj zemlji**, uz zadržavanje punog nivoa plaćanja ozelenjavanja za poljoprivrednike;
- Omogućavanje posebne **fleksibilnosti uvoznih zahteva u EU za stočnu hranu** u cilju ublažavanja pritiska na tržište hrane za životinje;
- Predlog **samostalnog privremeng kriznog okvira** koji bi obuhvatio poljoprivrednike, proizvođače đubriva i sektor ribarstva.

Više o usvojenim merama EU možete pronaći na linku:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1963

Ostalo:

EK usvaja Privremeni krizni okvir za podršku ekonomiji

Evropska komisija usvojila je privremeni krizni okvir (Temporary Crisis Framework) kako bi omogućila državama članicama da iskoriste fleksibilnost predviđenu pravilima o državnoj pomoći za podršku privredi zbog krize u Ukrajini. **Ova pomoć je oročena kraja godine**, odnosno do 31.12.2022. Privremeni krizni okvir dopunjuje već postojeći paket alata za državnu pomoć sa ostalim mogućnostima koje su dostupne državama članicama.

Novi okvir će omogućiti državama članicama da:

- **daju ograničene iznose pomoći** kompanijama pogođenim trenutnom krizom ili povezanim sankcijama i protisankcijama;
- obezbede da dovoljna **likvidnost ostane dostupna** preduzećima;
- kompanijama **kompensuju dodatne troškove** nastale zbog visokih **cena gasa i električne energije**

Ove vrste mera biće dostupne i kompanijama koje se kvalifikuju kao ugrožene, jer bi se mogle suočiti sa akutnim potrebama za likvidnošću zbog trenutnih okolnosti, usled pandemije korona virusa. Sankcionisani ruski subjekti biće isključeni iz delokruga ovih mera.

Info na linku: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_1949

Srbiji 288 miliona evra iz evropskog programa IPARD

Evropska komisija usvojila programe ruralnog razvoja (IPARD) u okviru instrumenta za pretpristupnu pomoć državama Zapadnog Balkana. Za Srbiju u okviru ovog programa, koji predstavlja osnovnu podršku EU u oblasti poljoprivrede za period 2021-2027 predviđena su sredstva u iznosu od 288 miliona evra.

Više informacija o IPARD programu možete naći na linku: https://ec.europa.eu/info/news/european-commission-will-support-agriculture-and-rural-development-pre-accession-countries-over-eu900-million-2022-mar-23_en

Građevinska industrija

Upućena inicijativa MGSI za organizaciju sastanka izvođača građevinskih radova sa predstavnicima nadležnog ministarstva. Cilj ove inicijative je prevazilaženje posledica trenutne nestabilnosti tržišta građevinskog materijala, kao i identifikacija mehanizama za „aktuelizaciju cena“ u cilju regulisanja dispariteta.

Proizvođači opeke i crepa izražavaju zabrinutost zbog nekontrolisanog izvoza najkvalitetnije keramičke gline iz Srbije. Ukrajina je bila veliki izvoznik ove sirovine u industriji građevinskog materijala, te je početkom krize pritisak na našu zemlju povećan. Predstavnici kompanija najvećih proizvođača iz Italije, Španije, Poljske i Bugarske koji su u Srbiji pokušavaju da dogovore kupovinu velike količine keramičke gline nudeći značajno veću cenu od postojeće. Dovodi se u pitanje domaća industrija građevinskog materijala od pečene gline. Upućena inicijativa Ministarstvu rudarstva i energetike za sastanak na kome će biti razmotrene mogućnosti za ograničenje izvoza keramičke gline.

Količine betonskog gvožđa u nabavci su smanjene. Distributeri su za sada spustili cene, ali je cena čelične armature još uvek visoka. S obzirom na nedavni pad cene čelika na svetskim berzama očekujemo promene cene i kod nas.

Distributeri zahtevaju avansno plaćanje betonskog gvožđa, a ponude važe 1-3 dana. Neki od izvođača su pokušali uvoz čelične armature s obzirom da je cena po toni niža, ali je procedura isuviše komplikovana i veliki su troškovi transporta.

PKS iznela Vladi Srbije dva predloga za rešenje problema u proizvodnji čelične armature za građevinu.

Predsednik Privredne komore Srbije Marko Čadež sa saradnicima razgovorao je sa premijerkom Srbije Anom Brnabić i resornim ministrima o problemima u proizvodnji rebrastog čelika i čelične armature koja se koristi u građevini. Glavni problem je nedostatak metalnog otpada jer trenutno sakupljači otpada koji se generiše i sakuplja u Srbiji gomilaju zalihe što stvara probleme firmama za proizvodnju ovog građevinskog materijala koje kao sirovinu isključivo koriste metalni otpad.

Kako bi se nastavila nesmetana proizvodnja čelične armature PKS je predložila da Vlada Srbije razmotri mogućnost jednostavnijeg uvoza metalnog otpada. Drugi predlog PKS je pooštavanje inspekcijskog nadzora nad prikupljanjem i trgovinom metalnog otpada kako bi prvenstveno bile zadovoljene potrebe domaćih proizvođača.

Osetno je povećanje cena i svih ostali građevinskih proizvoda – opekarski proizvodi, građevinska keramika, stolarija, drvena građa, bakarne i plastične cevi...

Prema informacijama prikupljenim tokom protekle nedelje cene betonskog gvožđa su u proseku smanjene do 10 %. Ostale cene su nepromenjene.

Za sada nema informacija niti najava o obustavljanju građevinskih projekata.

Kontakt:

<https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-gradjevinarstvo-industriju-gradjevinskog-materijala-i-stambenu-industriju>

E-mail: gradjevinarstvo@pks.rs

Transport

Transport robe prema Rusiji i dalje funkcioniše uz sve veći rizik prilikom tretiranja tereta od strane tranzitnih zemalja EU. **Ozbiljne probleme u transportu, na ovoj ruti, predstavljaju i mirni protesti, usled kojih dolazi do blokade graničnih prelaza, kao što je to bio slučaj sa Kukuryki - Kozłowiczy (BY-PL). Ovo je prouzrokovalo značajno duže čekanje na graničnim prelazima sa EU, na svim pravcima.** Za transport robe iz Ruske Federacije u Srbiju, za izradu T1 tranzitnog dokumenta kroz EU, velika većina PL/LT/LV/EST špeditera zahteva kupoprodajne ugovore između RU i SRB uvoznika. Na granici sa PL, u povratnim vožnjama sa ruskom robom u vozilima, sve je neizvesnije otvaranje T1 tranzitnog dokumenta.

U grupi tarifnih brojeva koji su sankcionisani od 21.07. po Sl. glasniku L193. pooštrene su sankcije za cele tarifne grupe tj. svedene su tarife na šestocifrene pri kontroli istupa roba za izvoz/uvoz.

Pooštrena je kontrola robe u uvozu u BY/RUS bez obzira da li je EU ili srpskog porekla.

Iako je za sada transport moguć, i mogu se očekivati dalje mere EU koje će otežati najpre prevoz robe iz RUS preko EU zemalja, ali i mere Ruske Federacije za koje će zemlje i tržišta odrediti zabranu izvoza proizvoda i sirovina iz RF. Očekuje se novi paket sankcija

Zabranjen je tranzit, prenos, izvoz, pretovar i svako drugo kretanje robe koja ulazi u EU i koja je namenjena Rusiji, ukoliko je uključena na listu sankcija EU.

Sva roba na navedenoj listi sankcija EU koja je namenjena Rusiji biće predmet procene rizika od strane carinskih organa EU koji mogu odlučiti da li je pošiljka na listi predmetnih sankcija. Ovo će se posledično primenjivati i na eventualne nove sankcije EU usmerene na izvoz robe ka Rusiji.

link na sajt PKS <https://pks.rs/strana/sankcije-eu-usmerene-ka-rusiji>

Svi prelazi RU-BY i RU –FIN su otvoreni i saobraćaj se odvija bez zadržavanja.

Stanje na prelazima ka ostalom delu EU:

- Ubylinka /Grebneva (RU-LV): na izlazu kolona je 5-8 km (zadržavanje je oko 3-5 dana), a na ulazu u zemlju 3-4km (2-3 dana zadržavanje).
- Shumilkino /Luhama (RU-EST) na izlazu je kolona dugačka 6-7 km (zadržavanje 2-3 dana), a na ulazu u zemlju je kolona od 1,5 km (12-15 sati zadržavanje).

Belorusija: sa RU su svi prelazi otvoreni dvosmerno, bez zadržavanja.

Masovnije se koristi prelaz Shalčininkai-Benyakoni (LT-BY), gde je kolona 2-3km a vozila čekaju 1 dan na ulaz u BY i dalji tranzit ka RU. Usporen rad BY carine ka EU zemljama. Na prelazu Kamienny Loh –Medininkai (BY-LT) kolona 1-2 km (24-36h zadržavanja).

Granica Kukuryki - Kozłowicy (BY-PL) : Brest (BY-PL) sa PL strane 1 km (10-15 sati čekanje za ulaz u BY od vikenda 20.08); Sa BY strane za ulaz u PL 1 km (8-12 sati je zadržavanje).

Svi prelazi iz Ukrajine ka Belorusiji su zatvoreni osim za izbegličke konvoje (putnička vozila) iz UA. Prelazi Čop ka Mađarskoj i Đakovo ka Rumuniji otvoreni su za tranzit robe i humanitarne konvoje. Prelaz Yagodin je dvosmerno otvoren za humanitarne i izbegličke konvoje.

Zabranjen je tranzit robe u EU iz UA republika DNR i LNR usled nemogućnosti dokaza o poreklu robe.

Promet roba iz RS ka BY/RU se za sada nesmetano obavlja preko EU odnosno HU idalje SK, PL, BY i baltičkim republikama za svu robu koja nije obuhvaćena paketima sankcija od 15.03./08.04/02.06/21.07

Tranzit ruskim vozilima je dozvoljen kroz EU isključivo za geografski odvojenu Kaliningradsku oblast.

Situacija na terenu se menja svakodnevno i prevoznicima se preporučuje da pažljivo procene rizik prilikom organizovanja transporta ka Rusiji, budu u kontaktu sa Udruženjem za saobraćaj pri PKS i prate na sajtu PKS stanje na graničnim prelazima (izvor info Milšped).

Troškovi transporta kontinuirano rastu imajući u vidu nagli rast cene nafte, vreme čekanja na granicama, neizvesnost u pogledu funkcionisanja graničnih prelaza, kao i ozbiljne poteškoće u angažovanju i ceni vozača koji su spremni da voze na ovom tržištu, kao i nemogućnosti osiguravanja robe u transportu. Sve je teže angažovati vozače koji su spremni da voze na ovom tržištu, kako zbog rizika od ratnih dejstava, tako i zbog izuzetno teških uslova, promena ruta u toku vožnje, i višednevnih čekanja na graničnim prelazima u neuslovnim uslovima.

Za sada železnički transport funkcioniše preko Poljske i Belorusije. Er Srbija sprovodi letove za Rusiju.

Korisni linkovi za praćenje situacije na granicama:

Stanje na graničnim prelazima Rusija, Ukrajina i Belorusija:

<https://pks.rs/strana/sekcija/ukrajina-informacije-o-granicnim-prelazima>

Letonija:

vid.gov.lv/ru/kravas_auto_rindas

Estonija:

estonianborder.eu/yphis/bordersAndWaitingAreas.action

estonianborder.eu/yphis/borderQueueInfo.action

Kontakt:<https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-saobracaj>

E-mail: saobracaj@pks.rs

Platni promet i finansije

Poslednji paket sankcija EU, usvojen je početkom juna i proširio je spisak banaka isključenih iz SWIFT, tako da su sada isključene: **Sberbanka, Kreditna banka Moskve, Poljoprivredna banka, VTB, Banka Rusija, Banka Otkritije, Novikombanka, Promsvjazbanka, Sovkombanka i VEB.RF.**

i proširio je spisak banaka isključenih iz SWIFT, tako da su sada isključene: **Sberbanka, Kreditna banka Moskve, Poljoprivredna banka, VTB, Banka Rusija, Banka Otkritije, Novikombanka, Promsvjazbanka, Sovkombanka i VEB.RF.**

Po informacijama sa tržišta, po proširenju liste banaka isključenih iz **SWIFT-a** nisu zabeležene značajne promene u međunarodnim plaćanjima. U poslednjem izveštaju Centralne banke Rusije objavljeno je da je vrednost ruskog izvoza u II kvartalu porasla (preko 20%) usled rasta svetskih cena sirovina iako je smanjen fizički obim isporuka jednog broja roba zbog sankcija i protivmera. S druge strane međugodišnji pad uvoza u RF je 22%. Po anketi ruske centralne banke, nplaciona očekivanja stanovništva su porasla u avgustu, ali su ostala u rasponu april-jul. Srednja procena inflacije koja se očekuje u narednih 12 meseci bila je 12,0%. Ciljana inflacija za 2022.godinu bila je je 4% a julska međugodišnja inflacija 15,1%. Ankete o poslovnoj sprovedene tokom avgusta ukazuju da rast proizvodnje ograničavaju ograničena tražnja, problemi sa uvozom i nedostatak radne snage. Najveći oprez je zabeležen izvozno orijentisanim industrijskim preduzećima, kao i maloprodajnim i uslužnim preduzećima. Na sajtu ruske centralne banke objavljeno je podsećanje da rok za prijavu zahteva za preregistraciju ruskih hartija od vrednosti koje su registrovane u inostranstvu ističe 11.oktobra. Pravo na prinudnu promenu preregistracije imaju one hartije od vrednosti ruskih emitenata za koje su sprečene slobodne transakcije. U roku od 10 radnih dana od isteka roka za prijem zahteva – odnosno najkasnije do 25. oktobra – ruski depozitari će početi da otpisuju hartije od vrednosti sa depo računa stranog nominalnog imaoaca i da ih pripisuju na depo račun vlasnika koji je podneo zahtev.

Prema izveštajima domaćih banaka platni promet sa kriznim područjem funkcioniše. Transakcije se izvršavaju, ali uz pojačan monitoring, naročito od strane korespondentnih banaka, uključujući evaluaciju dokumentacije u pojedinačnim slučajevima, u odnosu na važeće sankcione režime. Generalno, platni promet sa Belorusijom i Rusijom može biti otežan, usporen ili može doći do odbijanja pojedinačnih transakcija.

Za sada nisu uočeni značajniji problemi u realizaciji **naplate iz ugroženog regiona**, uz uslov da su prilivi inicijalno usmereni preko neke od ruskih banaka koje nisu isključene iz SWIFT sistema. Naše banke proveravaju mogućnost realizacije svake transakcije pojedinačno.

Raste zainteresovanost za transakcije u rubljama, koje se još uvek obavljaju u manjem obimu. Podsećamo da sankcije SAD onemogućavaju plaćanje u USD, te su transakcije u ovoj valuti ka regionu značajno otežane, tj skoro zaustavljene, a teškoće se uočavaju i za valutu GBP. Kurs rublje Centralne banke Rusije prema američkom dolaru se oporavio i stabilizovao na oko 58 rublje za dolar posle početnih turbulencija. Važna informacija za domaće privrednike je vest da je Naša Aik banka ad Beograd otvorila je racun u RUB kod Gasprom banke i jedina je banka u Srbiji koja ima račun u ovoj ruskoj finansijskoj instituciji. Za sada plaćanje i naplata u rubljama preko ove banke funkcioniše bez problema.

Platni promet sa Ukrajinom nema ograničenja u pogledu međunarodnih sankcija, ali su mogući otežani prekogranični transferi u valuti, usled vanrednog stanja i pojačane kontrole platnog bilansa. Plaćanje roba i usluga karticama izdatim u Ukrajini nema ograničenja. Privredna komora Ukrajine svojim privrednicima izdaje potvrde o "višoj sili". Stoga je potreban dodatan oprez pri isporuci robe u Ukrajinu, u smislu mogućnosti naplate izvoza u narednom periodu. Centralna banka Ukrajine je produžila rokove poravnanja za izvozne i uvozne transakcije sa 90 na 120 kalendarskih dana. Odluka ima za cilj da poveća izvoz i uvoz robe od strane ukrajinskih preduzeća usled poremećaja u lancu snabdevanja izazvanih ratom. Ukrajina je objavila konfiskaciju 903 objekata i imovinskih prava koji pripadaju Rusiji

(ruskoj državi, ruskim subjektima ili bankama). Po najavi ukrajinskog premijera, Denisa Šmigalja, oduzeta imovina će biti pretvorena u sredstva koja će biti korišćena za odbranu i obnovu Ukrajine.

Imajući u vidu povećanje rizika, apelujemo na izvoznike da budu oprezni prilikom izvoza većih količina robe. Na rizik naplate treba dodati i praktičnu nemogućnost osiguranja robe u tranzitu pri isporuci robe na tržišta RUS, BLR, UKR. Sve ovo iziskuje dodatni oprez uvoznika i izvoznika i neophodnost konsultacija sa svojom poslovnom bankom pre realizacije transakcija sa partnerima iz kriznog područja.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-bankarstvo-osiguranje-i-druge-finansijske-institucije>

E-mail: bankarstvo@pks.rs

Energetika

Novo:

Nove cene goriva na benzinskim stanicama: Ministarstvo trgovine objavilo nove, niže cene motornih goriva, Evro dizel 217,50 din./lit. BMB 95 183, din./lit.

Vlada Republike Srbije na sednici od 25. avgusta 2022. godine usvojila je:

- Odluku o izmeni Odluke o privremenoj zabrani izvoza EVRO DIZELA EN 590. Zabrana je produžena za još 7 dana i važiće do 2.09.2022.g.

Izazovi u energetici

Najveći rizici sa kojima će Srbija biti suočena u predstojećem periodu su:

- nivo snabdevanja električnom energijom,
- obezbeđenje potrebnih količina prirodnog gasa,
- obezbeđenje sirove nafte i svih derivata nafte,
- obezbeđenje energenata za toplane i
- obezbeđenje ogreva za stanovništvo.

Električna energija: Problem u snabdevanju strujom postoji u prvom redu zbog niskog nivoa hidrologije ali i nedovoljnih količina uglja. Intenzivno se radi na uspostavljanju redovnog režima rada u okviru oba rudarska basena, Kolubara i Kostolac, ugovorene su određene količine uglja za potrebe naših termoelektrana iz uvoza, Vlada RS u saradnji sa JP EPS intenzivno radi na obezbeđenju i novih-dodatnih količina uglja iz uvoza.

Savet Agencije za energetiku je na sednici održanoj 28. jula 2022. godine dao saglasnost na povećanje cene struje za kupce koji imaju pravo na garantovano snabdevanje po regulisanim cenama (mali kupci i domaćinstva) za 6,5 odsto. Nova cena primenjivaće se od 1. septembra.

*Vlada Srbije usvojila je Zaključak kojim se Javnom preduzeću „Elektroprivreda Srbije“ preporučuje da se rezervno snabdevanje električnom energijom krajnjih kupaca koji nemaju pravo na garantovano snabdevanje, u periodu od 1. jula do 31. avgusta 2022. godine obavlja po ceni od 97,50 evra/MWh bez PDV, a kako se ne bi ugrozilo poslovanje i privredni ambijent u Srbiji.

Takođe, u cilju zaštite tržišta, privrede i sigurnosti građana, Vlada Srbije donela je odluku da u istom periodu, od 1. jula do 31. avgusta 2022. godine, cena električne energije kupcima na komercijalnom tržištu bude 75 evra/MWh bez PDV

Prirodni gas: Što se tiče prirodnog gasa početkom juna ugovoren je novi trogodišnji aranžman sa Gazpromom o isporuci prirodnog gasa Srbiji. Cena isporuke gasa ugovorena je na bazi naftne formule za 2,2 milijarde metara kubnih gasa, odnosno oko 62% naših potreba što predstavlja u ovom momentu najbolje rešenje za našu zemlju. Nedostajuće količine od oko 800 miliona metara kubnih gasa biće obezbeđene iz skaldišta u Mađarskoj i Banatskom dvoru. U cilju obezbeđenja dodatnih količina gasa za zimski period JP Srbijagas je sa mađarskom kompanijom MVM CEEnergy potpisalo ugovor o kupovini i skladištenju 500 miliona metara prirodnog gasa i logističkim uslugama u dva skladišta u Mađarskoj. Ovim ugovorom se predviđa da Srbija do oktobra uskladištiti 500 miliona kubnih metara gasa, koji će

potom biti na raspolaganju od 1. oktobra do 1. aprila naredne godine. U oktobru Srbija će moći da povlači tri miliona kubika gasa dnevno, zatim od novembra do februara po šest miliona kubika gasa dnevno i u martu tri miliona kubika iz ovih skladišta u Mađarskoj. Sa uskladištenim količinama gasa iz Rusije u Banatskom Dvoru koje se intenzivno utiskuju i čije se rezerve planiraju na više od 500 miliona metra kubnih u oktobru iz ova tri izvora i iz domaće proizvodnje biće obezbeđene sasvim dovoljne količine prirodnog gasa za potrebe svih građana i privrede u Srbiji.

Savet Agencije za energetiku Republike Srbije je na sednici održanoj 01.07.2022. godine dao saglasnost na odluke organa upravljanja 31 javnog snabdevača o novim cenama prirodnog gasa za javno snabdevanje. Shodno Odluci cena gasa na slobodnom tržištu biće uvećane za oko 12% (komercijalno snabdevanje) i danom primene od 1. jula 2022. godine, dok cena gasa za krajnje kupce koji imaju pravo na javno snabdevanje (domaćinstva i mali potrošači) će se uvećati za 9% i primenjuje se počev od 01.08.2022. godine. Za snabdevanje javnih snabdevača cena iznosi 28,94 din/m³ i primenjuje se od 1. avgusta 2022. godine.

Čvrsta goriva – ogrev: U cilju sprečavanja poremećaja na tržištu ogreva, posebno čvrstih goriva na bazi drvne biomase Vlada RS je donela Uredbu o ograničenju visine cena peleta, i važiće 90 dana od dana stupanja na snagu. Maksimalna maloprodajna cena peleta ne sme prelaziti 38.000 dinara po toni u svim pakovanjima. Donela je i privremenu meru zabrane izvoza određenih drvnih sortimenata za potrebe proizvodnje čvrstih goriva na bazi biomase na domaćem tržištu koja važi do 1. novembra 2022. godine, a u cilju ublažavanja posledica nestašice nastale usled povećanog izvoza i potrebe stanovništva za povećanim snabdevanjem prouzrokovanim krizom na svetskom tržištu energenata. Trenutne aktivnosti Vlade Srbije usmeren su ka ublažavanju nestašice bazne sirovine, drveta i uspostavljanju cenovno konkurentnog tržišta ogreva. Primetna je nestašica i uglja za široku potrošnju. Na stovarištima ima određenih količina uglja iz uvoza, prvenstveno uglja iz Bosne i hercegovine i uglja iz rudnika uglja Pljevlja.

Nafta i derivati nafte: Uvoz sirove nafte za sada se odvija nesmetano a rafinerija u Pančevu radi sa sto odsto kapaciteta. Svih derivata ima dovoljno a u cilju sprečavanja pretnje kritične nestašice EVRO DIZELA EN 590 standarda SRPS EN 590 i obezbeđenja sigurnog snabdevanja tržišta Republike Srbije derivatima nafte. Vlada RS je na sednici od 11. avgusta 2022. godine usvojila odluku o produženju na još sedam dana privremene zabrane izvoza ovog energenta. Cene derivata u Srbiji za period od 15 časova 12. avgusta 2022. god do 15 časova 19. avgusta 2022. god i to za:

1. EVRO DIZEL, u iznosu 217,50 dinara za jedan litar i
2. EVRO PREMIJUM BMB 95 u iznosu 183,00 dinara za jedan litar.

Snabdevanje svim vrstama derivata nafte je redovno i stabilno. Na benzinskim stanicama ima svih vrsta motornih goriva i prodaja se odvija bez većih problema.

***Napomena za sektore privrede koji koriste radne mašine:** Uredba o ograničenju cena derivata nafte reguliše cene dva derivata, kao i načine utakanja, tj. propisuje da se ti derivati mogu utakati u pogonske rezervoare prevoznih sredstava i još 60 dodatnih litara goriva u mobilne posude za transport goriva kako je odlučeno izmenama Uredbe produžena za još 30 dana. Takđe, zbog povećanja proizvođačkih cena derivata nafte usled rasta cene sirove nafte na svetskom tržištu, Vlada Republike Srbije je produžila rok važenja *Odluke o privremenom smanjenju iznosa akciza na derivate nafte iz člana 9. stav 1. tač. 1), 2) i 3) Zakona o akcizama* do 31. avgusta 2022. godine. Privremenim smanjenjem akcizne stope obuhvaćeni su sledeći derivati nafte:

Vrsta derivata nafte:	Važeći iznos akcize za period: 12-31.08.2022	Prethodni iznos akcize
1) olovni benzin (tarifne oznake nomenklature CT: 2710 12 50 00)	55,35 din./lit.	49,20 din./lit.
2) bezolovni benzin (tarifne oznake nomenklature CT: 2710 12 41 00, 2710 12 45 00, 2710 12 49 00 i 2710 20 90 11)	52,06 din./lit.	46,27 din./lit.
3) gasna ulja (tarifne oznake nomenklature CT: 2710 19 43 00, 2710 19 46 00, 2710 19 47 00, 2710 19 48 00, 2710 20 11 00, 2710 20 16 00 i 2710 20 19 00)	53,53 din./lit.	47,58 din./lit.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-energetiku-i-energetsko-rudarstvo>

E-mail: energetika@pks.rs

Proizvodnja hrane

❖ Otkupna cena suncokreta i Program podrške proizvođačima suncokreta roda 2022. godine

Vlada Republike Srbije je na sednici održanoj 25. avgusta donela dve uredbe koje se odnose na ograničenje visine razlike u otkupnoj ceni suncokreta i Programa podrške proizvođačima suncokreta roda 2022. godine.

• Uredba o ograničenju visine razlike u otkupnoj ceni suncokreta

Uredbom se ograničava razlika u otkupnoj ceni suncokreta roda 2022. godine na **maksimalni iznos od 2,60 dinara sa PDV-om po kilogramu**, pri otkupu suncokreta od primarnih proizvođača, a koji se koristi za dalju prodaju prerađivačima. Ukupno obračunati maksimalni iznos razlike u ceni ne sme se prekoračiti bez obzira na ukupan broj učesnika u prometu koji participiraju u lancu snabdevanja između primarnog proizvođača, odnosno poljoprivrednog gazdinstva i prerađivača suncokreta. Nadzor nad primenom ove uredbe sprovede ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede i ministarstvo nadležno za poslove trgovine. Ova uredba stupa na snagu 26. avgusta 2022. godine i važiće 60 dana.

• Uredba o utvrđivanju Programa podrške proizvođačima suncokreta roda 2022. godine.

Osnovni ciljevi Programa su da se u uslovima otežanog poslovanja obezbedi finansijska podrška poljoprivrednim proizvođačima suncokreta roda 2022. godine, a radi očuvanja stabilnosti dohotka proizvođača.

Pravo na finansijsku podršku ima pravno lice, preduzetnik i fizičko lice – nosilac komercijalnog porodičnog poljoprivrednog gazdinstva koji je proizveo suncokret roda 2022. godine koji je upisan u Registar poljoprivrednih gazdinstava i nalazi se u aktivnom statusu.

Finansijska podrška za poljoprivrednog proizvođača utvrđuje se **u iznosu do 7,8 dinara po kilogramu isporučene/prodate količine suncokreta roda 2022. godine** pravnom licu ili preduzetniku koji se bavi preradom, skladištenjem odnosno izvozom suncokreta, a **najviše za 200 tona**. Iznos će biće određen u zavisnosti od kretanja cene suncokreta na tržištu.

Pravo na finansijsku podršku poljoprivredni proizvođač ostvaruje podnošenjem zahteva u skladu sa javnim pozivom koji raspisuje Uprava, a koji sadrži način i rok podnošenja zahteva, iznos raspoloživih sredstava za raspisani poziv, obrazac zahteva, obaveznu dokumentaciju i druge podatke vezane za taj javni poziv.

Javni poziv objavljuje se na zvaničnoj internet stranici Uprave.

• Usvojen zaključak o naturalnoj razmeni semenske pšenice za merkantilnu

Na sednici Vlade istog dana usvojen je i zaključak o naturalnoj razmeni 14.656,6 tona semenske pšenice za merkantilnu pšenicu roda 2022. i 2023. godine preko Republičke direkcije za robne rezerve sa fizičkim licima – nosiocima komercijalnog porodičnog poljoprivrednog gazdinstva, ovlašćenim skladištarima, zemljoradničkim zadrugama i ostalim pravnim licima koja su registrovana sa šifrom delatnosti 0111 – gajenje žita, leguminoza i uljarica i koja nemaju finansijska dugovanja i nisu u sporu sa Direkcijom za robne rezerve. Razmena će se vršiti pod sledećim uslovima:

- 1 kg semenske pšenice za 1,8 kg merkantilne pšenice
 - Jednom fizičkom licu maksimalno do 100 tona, a ovlašćenim skladištarima, zemljoradničkim zadrugama i ostalim pravnim licima maksimalno do 2.000 t.
- Usvojen zaključak o razmeni merkantilne pšenice za pšenično brašno „T-500“

Na osnovu zaključka Vlade, Republička direkcija za robne rezerve oglasila je prikupljanje pismenih ponuda za razmenu merkantilne pšenice za 27.000 tona pšeničnog belog brašna „T-500“ radi interventne prodaje proizvođačima hleba.

❖ Stanje ratarskih useva (pšenica, kukuruz, suncokret, soja)

Žetva **pšenice** u Srbiji je završena, a prema prvim procenama očekuju se rekordni rod i prinosi. Prinosi su od 5,7 tona po hektaru na nivou cele zemlje, dok su u Vojvodini ponovo nešto veći nego u centralnoj Srbiji, a u ukupnom rezultatu ovo znači da je rod na nivou od 3,2 do 3,4 miliona tona. Uz prošlogodišnje zalihe od 300.000 tona i domaću potrošnju za koju je potrebno oko 1,7 miliona tona, Srbija će za izvoz u novoj ekonomskoj godini imati više od dva miliona tona žita. Kvalitet pšenice je dobar, proteini, gluten i hektolitar su odlični, a parametri kvaliteta su značajno bolji u odnosu na prethodne tri godine.

Žetva **kukuruza** počela je na terenima koji su bili najviše izloženi suši. Prvi prinosi nisu ohrabrujući, ali će se i to popraviti sa odmicanjem žetve. Na osnovu procena očekuje se prosečan rod kukuruza od šest do sedam tona po hektaru što je zadovoljavajuće, imajući u vidu dugu sušu i grad kojeg je bilo u pojedinim regionima. Kukuruz će biti oko šest do sedam miliona tona što će biti dovoljno i za domaće potrebe i da se proda na inotrižište. Za domaću potrošnju, kao što je poznato, potrebno je oko 4,6 miliona tona, što znači da bi za izvoz ostalo 1,6 miliona tona kukuruza. Prošlogodišnji nacionalni prosek kukuruza je bio osam tona po hektaru. Nedavne padavine nastupile su u pravi čas i samo u određenoj meri popravile stanje useva. Procenjuje se da će svih ratarskih kultura biti manje nego u žetvi prošle godine i da ćemo i sa umanjnim prinosima jarih useva, imati dovoljno za domaće potrebe i za izvoz.

Suncokret je biljna vrsta koja je tolerantnija na sušu i visoke temperature od ostalih. Međutim, vremenski uslovi ove godine uticali su i na ovu uljaricu. Može se reći da je karakteristično za ovaj period to, da je došlo do kašnjenja u žetvi, ne samo zbog poslednjih kiša, nego i zbog drugih vremenskih uslova u drugom delu vegetacije, odnosno u vreme naliivanja zrna. Žetva jeste počela, ali još uvek ne intenzivno. Nekada smo u ovo vreme imali veće požnjevene površine. Žetva suncokreta koja je bila prekinuta zbog kiše nastavljena je početkom nedelje u regionima gde je padavina bilo manje. Sada je već uveliko izvesno da će žetva trajati nešto duže, kako zbog većih zasejanih površina, tako i zbog veće vlage zrna. Na tržištu je još uvek mali obim trgovanja, pre svega zbog velike razlike u ceni između prodavaca i kupaca. Nezvanično, kupci su spremni da plate između 530 i 550 evra/t, a prodavci traže između 580 i 600 evra/t. Poljoprivredna gazdinstva i uljare očekuju zvanično objavljivanje pratećih uredbi Vlade kako bi se formirala cena suncokreta novog roda.

Pored kašnjenja u žetvi, suncokret je nešto niži nego što je to uobičajeno zbog vremenskih uslova, ali to ne bi trebalo mnogo da utiče na prinos. Može da ima uticaja, ali ne preteranog. S druge strane, to što je žetva malo kasnija i što se period naliivanja zrna malo produžio može da bude pozitivno, jer govori o tome da se produžilo vreme naliivanja zrna i da će verovatno samim tim prinos biti nešto bolji nego što bi to bio slučaj da je bila prerana žetva i da je presečeno naliivanje.

Suncokret ima anatomsko-morfološke osobine, pre svega dubok koren koji je sposoban da usvaja vodu iz dubljih slojeva, tamo gde su manje oscilacije sadržaja i prisustva vlage i gde vlaga nije dostupna većini ratarskih jarih kultura. Upravo zato on može lakše da amortizuje kritične sušne periode koji se sve češće javljaju i zato njegov prinos iz godine u godinu najmanje varira u odnosu na druge glavne prolećne ratarske kulture koje se gaje u Srbiji, a to će biti slučaj i ove godine. Još je rano govoriti o prinosima, ali će se verovatno kretati u prosečnim godišnjim vrednostima, oko tri tone po hektaru.

Soja je u odnosu na kukuruz i suncokret najgore prošla tokom sušnog leta, jer zahteva veću količinu vode za razvoj. Ima njiva, gde su se posle kiše, pojavile grinje, na celim parcelama. U Mošorinu, Kovilju, Đurđevu grad je uništio soju. Na stablima je malo mahuna pa se može reći da kiša nije doprinela da biljka donese bolji rod. Očekuju se prinosi ispod višegodišnjeg proseka, odnosno ispod dve tone po hektaru. U solidnoj godini, prosečan prinos soje se kretao 2,5 tone po hektaru.

❖ **Ponuda, tražnja i cene kukuruza, pšenice i soje u Srbiji:** (na dnevnom nivou)

- **Kukuruz** – Tražnja kukuruza kreće se od 33,80 do 34,00 din/kg bez PDV-a. Ponuda je u rasponu cena od 34,00 do 34,20 din/kg bez PDV-a.
- **Pšenica** – Na tržištu pšenice za sada nema upita ni na strani ponude ni na strani tražnje.
- **Soja** – Primetna je veća ponuda soje po ceni od 82,50 din/kg bez PDV-a, uz i bez obračuna kvaliteta. Tražnje za sada nema.

Cena pšenice na berzi u Čikagu na dan 30.avgust t.g. iznosi 301,30 \$/t, dok je **cena kukuruza** na nivou od 268,49\$/t za septembarsku isporuku. Cena **soje** iznosi 563,14 \$/t, a **suncokreta** 620,29 \$/t. **Na berzi u Parizu** cena pšenice 29. avgusta t.g. je iznosila je 336€/t za septembarsku isporuku, a kukuruza 324,5€/t za isporuku u novembru. Cena **suncokreta** iznosi 740 €/t.

Cena pšenice u Rusiji na dan 26.avgust t.g. (FOB) iznosi 315 \$/t, kukuruza 340 \$/t, **dok je u Argentini** cena pšenice na nivou od 408 \$/t, kukuruza 284 \$/t, soje 613 \$/t i suncokreta od 695\$/t.

Cene suncokreta u Ukrajini na dan 26.avgust t.g. iznosila je 635\$/t.

❖ **Izvoz pšenice i kukuruza tokom ekonomske 2021/2022 godine sa akcentom na jul t.g.**

Posmatrajući ekonomsku godinu za pšenicu (1. jul 2021 – 30.jun 2022) R. Srbija je zaključno sa junom t.g. **ukupno izvezla 1.063.883 tone pšenice**, a samo tokom juna t.g. u količini od 88.901 t. **U julu t.g.** Srbija je izvezla pšenice u količini od **80.724 tone**.

Kada je kukuruz u pitanju, tokom ekonomske godine (1.oktobar 2021 – 30.septembar 2022) R. Srbija je do kraja jula t.g. **izvezla kukuruza u količini od 1.307.608 tone**, a samo tokom jula u količini od 101.154 tone usled administrativnih ograničenja, nedostatku barži i niskom vodostaju Dunava.

Nizak vodostaj na Dunavu, pored već poznatih problema sa manjkom barži, dodatno je uticao na izveznu tražnju, što se odmah osetilo na domaćem tržištu.Problemi sa niskim vodostajem nastavili su se i u avgustu zbog čega prodavci mogu računati na regionalne izvoznike i domaće prerađivače dok će izvoznici na FOB-u biti manje aktivni.

U poslednjih 11 godina imali smo šest sušnih godina za kukuruz. U 2012.godini prosečan prinos kukuruza je iznosio samo 3t/ha; 2013. godine 5,6 t/ha; 2015. godine 5,4 t/ha; 2017.godine 4,2 t/ha; 2021.godine 5,9 t/ha, dok se ove godine očekuje prinos na nivou od 6t/ha.

Najznačajnija tržišta za izvoz pšenice tokom jula t.g. su Italija – 20.755 t, Rumunija -14.243t, Makedonija – 11.154t i UMNİK Kosovo – 13.681 tona, dok se kukuruz najviše izvezio u Italiju – 28.094 t, Rumuniju – 22.905t, BiH – 19.901 t, Austriju – 8.280t i Mađarsku – 5.992t.

• **Izvoz suncokreta i soje tokom ekonomske 2021/2022 godine sa akcentom na jul t.g.**

Prema podacima Žita Srbije Republika Srbija je tokom ekonomske godine za **suncokret** (1.avgust 2021 – 31.jul 2022) ukupno izvezla suncokreta zaključno sa julom t.g. u količini od 83.407 tona, a samo tokom jula t.g. u količini od 6 tona. Kada je uvoz u pitanju realizovan je u količini od 15.973 tone. U istom periodu 2020/2021 R. Srbija je izvezla suncokreta u količini od 123.707 tone. Ovogodišnji izvoz u poredjenju sa prošlom godinom je smanjen za 32,6%. Najznačajnija izvozna tržišta za suncokret su BiH – 46.992t, Mađarska – 9.736 t, Turska – 6.872 t i Bugarska – 4.241 tona.

Posmatrajući ekonomsku godinu za **soju** (1.septembar 2021- 31.avgust 2022) R. Srbija je od septembra 2021.godine pa do jula t.g. ukupno izvezla soje u količini od 23.492 tone, a tokom jula t.g. u količini 128 tone. Vrednost uvoza od avgusta do jula je iznosio 58.828 tone. Prošle godine izvoz je realizovan u količini od 150.268 tone, a uvoz 2.222 tone. Ovogodišnji izvoz je u odnosu na prošlu ekonomsku godinu smanjen za 85%.

Najvažnija tržišta za izvoz soje su Rumunija – 9.702 tone, Nemačka – 6.795 tone, Italija – 2.391 tona i Mađarska – 1.290 tona..

❖ Zasejane površine pod kukuruzom, suncokretom, šećernom repom i sojom

Na osnovu podataka RZS-a od 1. jula 2022. godine kukuruz je zasejan na površini od 952.216 ha, suncokret na 251.155 ha, šećerna repa na 34.728 ha, dok je soja zasejana na površini od 235.275 ha.

U poređenju sa prethodnom godinom, prema stanju na dan procene, u prolećnoj setvi 2022. godine zasejano je više suncokreta (za 18,1%), a manje kukuruza (za 6,7%), šećerne repe (za 11,9%) i soje (za 0,7%). U odnosu na desetogodišnji prosek (2012–2021) zasejane površine više su kod soje (za 20,9%) i suncokreta (za 23,9%), a manje kod kukuruza (za 4,0%) i šećerne repe (za 32,2%).

Na osnovu procena Udruženja „Žita Srbije“ očekuju se prosečni prinosi ječma od 4,8 t/ha, uljane repice 3,6 t/ha, kukuruza 7,5 t/ha i suncokreta 3 t/ha.

❖ Republička direkcija za robne rezerve će vršiti kupovinu do 131.000 tona merkantilne pšenice rod 2022. godine, domaćeg porekla

Republička direkcija za robne rezerve je raspisala konkurs za kupovinu 131.000 tona pšenice po ceni od 40.00 rsd/kg sa uračunatim PDV-om. Novine u odnosu na ranije konkurse je da pšenicu pored poljoprivrednih gazdinstava mogu kupiti i pravna lica ako poseduju svoje skladišne kapacitete. Svi uslovi konkursa mogu se videti na sajtu Repzbičke direkcije za robne rezerve i Produktne berze iz Novog Sada preko koje će se odvijati kupovina.

<https://www.rdr.gov.rs/uploads/aktuelnosti/Obavestenje-o-kupovini-merkantilne-2022-novo.pdf>

Minimalna količina merkantilne pšenice koja se kupuje od jednog aktivnog, registrovanog, poljoprivrednog porodičnog gazdinstva je 10 tona. Minimalna količina merkantilne pšenice koja se kupuje od ostalih privrednih subjekata je 100 tona. Direkcija će plaćanje merkantilne pšenice izvršiti u roku do petnaest dana od dana dostavljanja kompletne dokumentacije o isporuci merkantilne pšenice Direkciji.

❖ **Produženo važenje Uredbe o ograničenju visine cena osnovnih životnih namirnica do 31.avgusta t.g. Uredbom o ograničenju visine cena osnovnih životnih namirnica (Sl. Glasnik RS 84/22)**, od 29. 07. 2022. godine ograničena je cena jestivog suncokretovog ulja u pakovanju od jednog litra, tako da ne prelazi nivo cena na dan 15. novembar 2021. godine. Propisana je maksimalna maloprodajna cena brašna i to za: brašno tip T-400 glatko, u pakovanju do pet kilograma, uključujući i pet kilograma u iznosu od 84,7 din/kg; brašno tip T-500 u pakovanju do pet kilograma, uključujući i pet kilograma u iznosu od 78,65 din/kg, dok je maksimalna proizvođačka cena za brašno tip T-400 glatko, u pakovanju do pet kilograma, uključujući i pet kilograma - 70,00 din/kg; brašno tip T-500 u pakovanju do pet kilograma, uključujući i pet kilograma - 65,00 din/kg. Marža obračunata na neto fakturnu cenu brašna umanjena za rabate i popuste od strane dobavljača, iznosi maksimalno 10%. Maksimalna maloprodajna cena belog kristal šećera, po kilogramu, u svim pakovanjima, ne sme prelaziti 96,99 dinara, dok maksimalna proizvođačka cena belog kristal šećera, u pakovanjima od jednog kilograma, pet kilograma i deset kilograma, ne sme prelaziti 80,00 din/kg. Maksimalna proizvođačka cena belog kristal šećera za sva ostala pakovanja ne sme prelaziti 88,00 din/kg. Uredbom se propisuje da trgovci na veliko kristal šećer moraju distribuirati u trgovinu na malo u roku od 15 dana od dana zaključenja ugovora o kupoprodaji. Ova Uredba doneta je zbog zaštite tržišta, odnosno sprečavanja deformacija u formiranju cena roba ograničenih Uredbom, koje su izuzetno važne za snabdevanje potrošača, a prevashodno ugroženih kategorija. Uredba je stupila na snagu 1. avgusta, a važi do 31. avgusta 2022. godine.

❖ **Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija 26. avgusta t.g. objavilo je poziv proizvođačima hleba za kupovinu brašna tipa „T-500“ po subvencionisanim cenama iz robnih rezervi**

Maksimalne količine brašna koje proizvođači hleba mogu kupiti biće određene proporcionalno njihovoj proizvodnji hleba od brašna tipa „T-500“ po najvišoj proizvođačkoj ceni od 41,20 dinara po vekni, počevši od 1. juna 2022. godine do 26. avgusta 2022. godine i nameravanoj proizvodnji po proizvođačkoj ceni od 45,88 dinara po vekni ili drugoj proizvođačkoj ceni, koju odredi Vlada Republike Srbije, do 1. decembra 2022. **Cena brašna iz robnih rezervi, iznosi 33,00 dinara po kilogramu, uključujući PDV**, utovareno u vozilo kupca kod skladištara Republičke direkcije za robne rezerve. Zainteresovani proizvođači hleba mogu se prijaviti Ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija, na način što će popunjen i skeniran obrazac prijave poslati na imejl adresu: trgovina@mtt.gov.rs. **Prijavlivanje traje od 26. avgusta do 6. septembra 2022. godine.** <https://mtt.gov.rs/vest/37201/poziv-proizvodjacima-hleba-za-kupovinu-brasna-tipa-t-500-po-subvencionisanim-cenama-iz-robnih-rezervi.php>

❖ **Produženo važenje Uredbe o obaveznoj proizvodnji i prometu hleba od brašna „T-500“**

Uredbom o obaveznoj proizvodnji i prometu hleba od brašna T-500 (Sl. Glasnik RS br. 87/22) od 4. 08. 2022 godine, a koja je u primeni od 09. 08. 2022. i koja važi 30 dana propisana je maksimalna proizvođačka cena hleba od brašna T-500 u iznosu od 45,88 dinara, a maksimalna maloprodajna cena u iznosu od 53,50 dinara. Najviša ukupna stopa marže, obračunata na neto fakturnu cenu hleba umanjenu za rabate i popuste, iznosi maksimalno 6%. Propisan je i da rok plaćanja proizvođaču hleba ne može biti duži od 20 dana od dana prijema računa za isporučeni hleb. Takođe Uredbom je propisano da najviša ukupna stopa marže na ostale vrste hleba obračunata na neto fakturnu cenu umanjena za rabate i popuste, iznosi maksimalno 40%. Proizvođači hleba obavezni su da proizvedu i stave u promet hleb od brašna „T-500“ u količini od najmanje 30% dnevne proizvodnje svih vrsta hleba.

❖ **Bez ograničenja izvoza suncokretovog ulja**

Vlada Republike Srbije donela je 11. avgusta na sednici odluku o ukidanju zabrane izvoza svih vrsta ulja nakon kompletnog uvida u stanje zaliha, ali i rekordnih površina pod zasadam suncokreta.

Nadležne institucije će nastaviti da prate situaciju na tržištu i u skladu sa tim preduzimati adekvatne mere. Prioritet će svakako biti da se u prvom redu zadovolje sve potrebe stanovništva.

Na nivou Grupacije proizvođača biljnih ulja 08. avgusta je Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede upućena inicijativa za izmenu i dopunu Odluke o privremenom ograničenju izvoza osnovnih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda bitnih za stanovništvo na način da se omogući izvoz sirovog i rafinisanog ulja bez ograničenja.

❖ **Stanje u proizvodnji ulja**

Proizvođači jestivog suncokretovog ulja, prema navodima istih imaju dovoljno ulja za domaće tržište.

Počeo je otkup suncokreta i čeka se konačni način isplate vezano za cenu suncokreta.

Cene ulja u regionu su u padu i sada se kreću oko 1,4 do 1,9 €/l. Na domaćem tržištu cena je 1,35 €/l, zamrznuta još od novembra 2021. godine i novom Odlukom Vlade RS 28. jula, produžena do 31. avgusta. Naši najveći proizvođači ulja fabrike Dijamant i Viktoriaoil su i najveći izvoznici.

Cene sirovog ulja od suncokreta su u padu u EU i kreću se od 1200 do 1300 evra po toni, kao i cena u boci od litar rafinisanog suncokretovog ulja koja se kreće oko 2,2 evra.

Proizvođači napominju da se razmotri kontrola izvoza suncokreta novog roda, kako ne bi došlo do nedostatka sirovine za domaće proizvođače. Godinama raste izvoz suncokreta, za kojim će sigurno biti značajna tražnja usled ukrajinske krize kao jednog od najvećih proizvođača suncokreta. Ino kupci bi mogli da ponude višu cenu suncokreta, koja bi mogla da dovede do povećanog izvoza, ali i do uticaja na cenu ulja u narednom periodu.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-biljnu-proizvodnju-i-prehrambenu-industriju>

E-mail: biljna.prehrambena@pks.rs

Sektor mesa, mleka

Sektor mleka

Stanje u sektoru proizvodnje mleka postaje neizdrživo, povećavaju se gubici zbog niske otkupne cene sirovog mleka i poskupljenja hrane za životinje. Nadalje, muzna grla se rasprodaju, zbog čega pada proizvodnja, pa od septembra treba očekivati nestašicu sirovog mleka na domaćem tržištu (izvor članice Sekcije za govedarstvo - uzgajivači muznih grla) Otežane uslove proizvođača mleka dodatno je opteretila suša, zbog neodgovarajućeg kvaliteta (nedostatak zrna, silaža se pravi samo od stabljika). Procenjuje se da je mesečni trpošak za ishranu na pr. 100 muznih krava oko 3. miliona dinara, a za mleko se dobija 2.miliona din., cena sirovog mleka po litri se kreće od 30,00 do 60,00 dinara, zavisno od mlekare. Problemi sa niskom otkupnom cenom sirovog mleka traje već 2.-3. godine, zbog čega farmeri smanjuju broj muznih grla i odustaju od ove proizvodnje. Prema izvoru STIPS-a **u nedelji 15.-22.08.2022. cena za sirovo mleko je prikazana samo u Sremskoj Mitrovici od 55,00din/litri.**

Prema podacima zvanične statistike EU, cena sirovog mleka u julu mesecu u odnosu na juni 2022 porasla je za 1,8% (50,33Eura/100kg) Značajno povećanje cene organskog mleka beleži se na Kipru sa cenom od 103,7 Eura/100kg, u odnosu na cenu ostalog mleka koja iznosi 57 Eura/100kg

Prema podacima Uprave carina za nedelju od 22 - 28.08.2022. vrednost ukupnog uvoza mleka i proizvoda od mleka iznosila je 3.335.853,43 EUR što je za oko 17,7% manje nego u nedelji pre (od 15 - 21.08.2022).

Od toga,

- vrednost proizvoda (Tar.br. 0401) - **mleko i pavlaka** iznosila je 484.220,52 EUR (povećanje od oko 15% u odnosu na prethodnu nedelju);
- vrednost (Tar.br. 0402) - **mleko u prahu** iznosila je 911.290,05 EUR (povećanje od oko 3,87% u odnosu na prethodnu nedelju);
- vrednost (Tar.br. 0403) – **proizvodi kiselinskog programa** - iznosila je 124.437,46 EUR (smanjenje od oko 40,5% u odnosu na prethodnu nedelju);
- **surutka** (Tar.br. 0404) beležila je vrednost od 356.833,13 EUR (povećanje od oko 11,27% u odnosu na prethodnu nedelju);
- **maslac i ostali mlečni namazi** (Tar.br. 0405) uvezeni su u vrednosti od 675.796,78 EUR (smanjenje od oko 40% u odnosu na prethodnu nedelju);
- i
- vrednost **sireva** (Tar. br. 0406) bila je 783.275,49 EUR (smanjenje od oko 15,3% u odnosu na prethodnu nedelju);

U istom periodu 22 - 28.08.2022. u odnosu na prethodnu nedelju (15 – 21.08.2022) za oko 9,5% je smanjena ukupna vrednost izvoza mleka i proizvoda od mleka, koja je iznosila 2.151.967,68 EUR.

Predlog predstavnika sektora mlekarstva Udruženja za stočarstvo i preradu stočarskih proizvoda je **produženje važnosti člana 6 stav 1. pod tačkom 1.) Uredbe o izmenama i dopunama Uredbe o raspodeli podsticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju u 2022. Godini** (Sl. glasnik RS br.52/22) na osnovu koje je premija iznosila 15,00 din/lit i za drugi kvartal 2022

Sektor živinarstva

U odnosu na **desetogodišnji prosek (2011–2020), ukupan broj živine manji je za 9,5%**

Prema izvoru STIPS-a **cena jaja („L“ po kom.)** na dan 29.08.2022. na pijacama iznosila **oko 15,00 din.**

Pileće meso – prosečna cena pilećeg mesa na pijacama (29.08.2022) u Sremskoj Mitrovici iznosila je **350,00 din/kg.**

Zbog izuzetno teške situacije u oblasti živinarstva - proizvodnja jaja, privredni subjekti razmatraju mogućnosti da se još jednom odloži primena Pravilnika koji nalaže uvođenje kavezne opreme po EU standardima (obogaćeni kavezima), čiji je početak primene najkasnije do 31.12.2023. godine, a zbog velikih investicionih ulaganja.

Sektor mesa

Prema izvoru STIPS-a na dan 29.avgust t.g. prikazane su cene u klanicama Sremskog okruga.

Cena **prasadi** iznosila je **400,00 din/kg.**

Cena **tovnih svinja** telesne mase **od 80 do 120 kilograma** iznosila je **270 din/kg**.

Cena **tovnih svinja** telesne mase **preko 120 kilograma** po ceni od **240 din/kg**.

Zbog produbljanja **problema u primeni Uredbe o ograničenju visine cena osnovnih životnih namirnica ("Sl.glasnik RS" br 84/2022) u delu koji se odnosi na svinjsko meso - but, plečka, vrat i slabina** (prva Uredba doneta je 15.novembra 2021 i odnosila se na svinjski but, aktuelna važi do 31. avgusta 2022. godine – ukupno trajanje mere je duže od zakonskog roka od 6. meseci), **predlog predstavnika sektora mesa Udruženja za stočarstvo i preradu stočarskih proizvoda je da treba izuzeti ove proizvode iz aktuelne Uredbe**, odnosno potrebno je obezbediti formiranje proizvođačkih cena navedenih proizvoda na osnovu cene tovljenika, čija je cena žive mere ustanovljena na paritetu - 8.kg kukuruza, što odgovara 1kg žive svinje.

Na dan 29.08.2022. došlo je do promene cena osnovnih hraniva koje ulaze u sastav hrane za životinje, u maloprodaji (upakovani; podaci Sremska Mitrovica i Pančevo) **cene su bez PDV-a**: za sojinu sačmu 44% proteina (33kg džak) cena je 95 din/kg, suncokretova sačma 33% (džak od 33kg) - 55 din/kg, stočno brašno (džak od 33kg) - 35 din/kg, kukuruz (džak od 50kg) je prodavan po ceni od 35 din/kg. Cena pšenice u džakovima od 50kg - 37 din/kg. Na pijacama u Pančevu dostupna je samo pšenica od 39 din/kg u džakovima od 50 kg

Cena na gazdinstvima Pančeva su, za kukuruz 34,50din/kg (džak od 50 kg), lucerino seno u balama od 12 -15kg iznosi 27,00din/kg, pšenica (džak od 50 kg) – 36.5 din/kg. U Sremskoj Mitrovici dostupan je samo kukuruz u džakovima od 50 kg sa cenom od 45,00 din/kg

U silosima (Pančevo, Sremska Mitrovica), dostupni su kukuruz u rifuzu od 37,00din/kg i pšenice novog roda od 36,00din/kg. Sojino zrno dostupno je u džakovima od 50kg – od 82,00din/kg - 83,00 din/kg

AKTUELNE CENE U STOČARSTVU (izvor RZS)

Proizvođačke cene u stočarstvu u junu mesecu 2022 godine, u odnosu na juni 2021. godine povećane su za 35,9%, u odnosu na maj 2022 povećanje je za oko 4,8%. Takođe, aktuelne cene u junu 2022 u odnosu na cene iz 2021.povećane su za 33,3%. Posmatrano na mesečnom nivou, povećanje junskih cena stočarstva (jun 2022) u odnosu na cene iz decembra 2021 godine više je za oko 21,5%

Cene hrane za životinje u II kvartalu 2022. godine, u odnosu na isti kvartal 2021. godine, povećane su za 22,0%. Dalje, u II kvartalu 2022. godine, u odnosu na I kvartal 2022. godine, u proseku su povećane za 4,8% dok je povećanje cena hrane za životinje u II kvartalu 2022. u odnosu na kraj 2021. godine za oko 21,8%.

Prema podacima Uprave carina, zaključno sa julom 2022. u Republiku Srbiju je uvezeno ukupno nešto više od **20.931,2 tona svinjskog mesa** (tar.broj 0203) u vrednosti od **49.366, 80 hiljada evra**. Ostvareni **uvoz je za 105,6% veći u odnosu na vrednost uvoza za isti period 2021. godine**.

Prema podacima zvanične statistike EU, izvoz svinjskog mesa u Srbiju, za period juni 2022 u odnosu na juni 2021 veći je za 49,2%

Dalje, prema podacima **Uprave carina**, zaključno sa julom 2022. vrednost **uvoza pilećeg mesa bio je za oko 26,7% veći** od uvoza ovih proizvoda u istom periodu 2021. (januar – juli).

Vrednost **uvoza živih životinja - svinja viši je za oko 19,1% u odnosu na isti period 2021 (januar – juli)**.

Informacija sa tržišta EU https://agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/pork_en - EU je drugi najveći svetski proizvođač svinjskog mesa posle Kine i najveći izvoznik svinjskog mesa i proizvoda od svinjskog mesa. Glavni proizvođači u EU su Nemačka, Španija i Francuska i između njih one predstavljaju polovinu ukupne proizvodnje EU. EU izvozi oko 13% svoje ukupne proizvodnje. **Svinjetina je obuhvaćena zajedničkom organizacijom tržišta i nikada nije bila predmet povezanih plaćanja ili proizvodnih kvota**. Samo u veoma ograničenim slučajevima su šeme privatnog skladištenja korišćene za stabilizaciju tržišta svinja u vreme krize.

U okviru međunarodnih i bilateralnih trgovinskih sporazuma, EU upravlja sistemom uvoznih kvota specifičnim po zemljama

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-stocarstvo-i-proizvodnju-stocarskih-proizvoda>

E-mail: stocarstvo@pks.rs

Šumarstvo i drvnoprerađivačka industrija

Na sednici Vlade Republike Srbije, 04. avgusta 2022. godine, („Službeni glasnik RS“, od 04. avgusta 2022. godine), a koju je donela Vlada RS, pod brojem 05, broj 335-6263/2022, usvojene su četiri odluke od bitne važnosti za šumarski i drvnoprerađivački sektor Republike Srbije:

ODLUKA o privremenom ograničenju izvoza određenih drvnih sortimenata od bitne važnosti za Republiku Srbiju (ograničeno vreme trajanja odluke - 6 meseci)

Na predlog komisije (koju obrazuje ministar nadležan za poslove šumarstva u čijem sastavu je po predstavnik ministarstava nadležnih za poslove šumarstva, privrede i spoljne trgovine, kao i Privredne komore Srbije), a na osnovu podnetih zahteva, na mesečnom nivou, nadležno ministarstvo izdavaće dozvole o količinama koje mogu da se izvezu uz dozvolu ministarstva nadležnog za poslove šumarstva.

Dozvola za izvoz izdaje se na period od 2 (dva) meseca. Ministarstvo nadležno za poslove šumarstva vodi evidenciju o izdatim dozvolama.

Nosilac dozvole dužan je da, najkasnije sedam dana po isteku dozvole obavesti komisiju o realizaciji dozvole i vrati nerealizovani deo u novu raspodelu (preraspodelu). Zahtev za dozvolu podnosi se ministarstvu nadležnom za poslove šumarstva do 15. u mesecu za tekući mesec za ukupnu količinu drvnih sortimenata planiranih za izvoz.

ODLUKA o privremenoj zabrani izvoza određenih drvnih sortimenata od bitne važnosti za Republiku Srbiju (primenjuje se do 1. novembra 2022. godine)

UREDBA o ograničenju visine cena peleta (uvedena mera važi 90 dana od dana stupanja na snagu)

Član 3. -Maksimalna maloprodajna cena peleta iz člana 2. ove uredbe ne sme prelaziti 38.000 dinara po toni u svim pakovanjima. Na maksimalnu maloprodajnu cenu peleta nije dozvoljeno obračunavati druge naknade ili troškove koji nisu propisani ovom uredbom ili drugim posebnim propisima

ODLUKA o Cenovniku osnovnih proizvoda šumarstva – drvnih sortimenata

Hemijska industrija

Rusija je ublažila ograničenja za izvoz mineralnih đubriva. Postojeće izvozne kvote za ruske proizvođače mineralnih đubriva privremeno su povećane za skoro 700 hiljada tona. Kvota za izvoz azotnih đubriva povećana je za 231.000 tona i sada iznosi oko 5,7 miliona tona. Visina izvozne kvote za složena đubriva povećana je za 466 000 tona i iznosi oko 5,6 miliona tona.

Na sednici Vlade Republike Srbije, održanoj 7. jula 2022. godine, doneta je Odluka o izmeni Odluke o uslovima i načinu za smanjenje carinskih dažbina na određenu robu, odnosno za izuzimanje određene robe od plaćanja carinskih dažbina u 2022. godini ("Sl. glasnik RS", br. 77/2022 - dalje: izmena Odluke), a koja je stupila na snagu 9. jula 2022. godine.

Ovom odlukom je na inicijativu Grupacije proizvođača mineralnih đubriva Privredne komore Srbije koju je podržalo nadležno Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede produžena primena mere kojom se odobrava uvoz mineralnih đubriva iz tarifnih oznaka: 2814 10 00 00, 3102 10 10 00, 3102 30 90 90 i 3102 40 10 00 sa stopom carine u visini od 0% do 31. decembra 2022. godine.

Uvoz pesticida i agrohemijske u Rusiju dozvoljen je do 1. jula 2022. godine preko svih graničnih prelaza, kao dodatna mera za ublažavanje posledica uvođenja sankcija. Prethodnom odlukom, uvoz pesticida i agrohemijske u Rusku Federaciju bio je moguć samo preko 20 graničnih prelaza.

Gumarska industrija određene sirovine dominantno uvozi iz Rusije i Belorusije, kao što su industrijska čađa, kaučuk i kord. S obzirom da multinacionalne kompanije koje posluju u Srbiji imaju određene standarde za dobavljače (iako za sve sirovine, postoji preko 10 alternativnih zemalja iz kojih je moguć uvoz), pitanje je da li dobavljači mogu da ispune uslove.

Proizvodnja veštačkog đubriva, kalijum hlorida, 81,1% uvoza iz Rusije, a 18,9% iz Belorusije do sada nije uvezen sa drugih tržišta, ali alternativna tržišta mogu biti Kanada, Kina, Izrael i Jordan, pitanje je količina i cena. Urea i azotna đubriva se uvoze iz Ruske Federacije, a alternativna tržišta su Hrvatska, Libija, Rumunija, Turkmenistan, Azerbejdžan, Austrija, Mađarska, Nemačka, Ujedinjeni Arapski Emirati, Turska, Holandija, Slovačka.

Đubriva u Srbiji kao i sirovina za njegovu proizvodnju ima dovoljno za period predstojeće setve. U Srbiji trenutno ima 160.000 tona uree, a godišnja potrošnja je 250.000 tona. Kada postoji puno alternativnih tržišta cena je slična. Bezvodni amonijak se u značajnim količinama uvozi iz Ruske Federacije, ali postoje alternativna tržišta.

Na Produktnoj berzi, u prethodnih nedelja, na tržištu mineralnih đubriva zabeležen je promet ruske uree, pakovanje 500/1, koja je prometovana po ceni od 93,83 din/kg bez PDV-a. Mineralno đubrivo NPK 10:26:26, pakovanje 600/1 prometovano je po ceni od 108,59 din/kg bez PDV-a, odnosno 925,00 €/t.

Cena polipropilena u odnosu na pre mesec dana manja je za 0,65 %, a u odnosu na prošlu nedelju cena je veća za za 1,34 % i na današnji dan cena polipropilena je 1152 \$/t. Cena polietilena u odnosu na pre mesec dana manja je za 2,85 %, a u odnosu na prošlu nedelju cena je veća za 1,58 %, tako da se polietilen na današnji dan kupuje po ceni od 1132 \$/t. Podaci su preuzeti sa Bloomberg Terminala.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-hemijsku-gumarsku-industriju-i-industriju-nemetala>

E-mail: hemija@pks.rs

Metalska i elektro industrija

Evropska komisija usvojila je novu Uredbu (broj 2022/434) kojom je izvršena preraspodela kvota za uvoz čelika u EU koje su do sad bile namenjene Rusiji i Belorusiji. **Ovom uredbom Srbiji su povećane kvote za izvoz u EU pojedinih vrsti čelika.** Konkretno, povećana je specifična kvota za kategoriju 1, dok su za kategorije 3A, 3B, 7, 12, 13, 16, 19, 21, 24, 25B, 26, 27 i 28 povećane rezidualne kvote koje Srbija može da koristi. Ova uredba EK doneta je nakon odluke o zabrani uvoza čelika iz Rusije i Belorusije na tržište Evropske Unije. Tekst uredbe se nalazi na linkovima

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R0434&from=EN>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R0434&from=EN>

NAPOMENA PKS: Kompanije iz sektora metalske i elektro industrije imaju problema u funkcionisanju. Problemi sa sirovinama (čelični limovi, cevi, profili) se i dalje usložnjavaju. Dok je do skoro jedan od glavnih problema predstavljao povremeni nedostatak repromaterijala na tržištu, sad je težište prebačeno na dalji rast cena koji postaje alarmantan: cene se menjaju na dnevnom nivou, ponude traju od par sati do najviše jedan dan i traži se avansno plaćanje (čak i do 100%), dok je rok isporuke produžen.

Sve ovo, uz povećanje cena transporta, utiče na krajnju cenu proizvoda u meri koja direktno ugrožava realizaciju ugovorenih poslova kompanija u oblasti metaloprerađivačke/mašinogradnje. Povremene nestašice sirovina dodatno izazivaju neizvesnost kod proizvođača i nemogućnost planiranja daljih poslova.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-metalnu-elektro-industriju-rudnike-metalala-i-metalurgiju>
E-mail: metalska@pks.rs

Sankcije EU prema Rusiji i Belorusiji

Savet EU potvrdio šesti paket sankcija ka Rusiji i Belorusiji.

Evropski savet je postigao politički dogovor Savet EU formalno je potvrdio šesti paket sankcija Rusiji koji sadrži embargo na uvoz i nafte. Savet EU je odlučio da sankcioniše i dodatne pojedince i entitete kao što su vodeće poslovne ličnosti i članovi njihovih porodica i zvaničnika Kremlja, kao i kompanije u oblasti odbrane i finansijske organizacije.

Novi paket sankcija obuhvata:

- zabrani kupovinu, uvoz ili transfer sirove nafte i određenih naftnih derivata iz Rusije u EU. Postepeno uvođenje zabrane trajaće od 6 meseci za sirovu naftu do 8 meseci za ostale rafinisane naftne derivate. Privremeni izuzetak je predviđen za uvoz sirove nafte naftovodom u one zemlje članice EU koje zbog svoje geografske situacije imaju specifičnu zavisnost od ruskih snabdevanja i nemaju alternativne održive opcije. Nakon isteka tranzicionog perioda od 6 meseci, operaterima iz EU će biti zabranjeno da osiguravaju i finansiraju transport nafte, posebno pomorskim rutama, u treće zemlje. Ovakva odluka će otežati Rusiji da nastavi izvoz sirove nafte i naftnih derivata u ostatak sveta, jer su operateri iz EU važni pružaoci takvih usluga. Bugarska i Hrvatska će imati privremene derogacije u vezi sa uvozom ruske morske sirove nafte, odnosno vakumskog gasnog ulja;
- proširi postojeću zabranu pružanja specijalizovanih usluga za razmenu finansijskih poruka (SWIFT) na tri dodatne ruske banke – najveću rusku banku Sberbank, Kreditnu banku Moskve (Credit Bank of Moscow) i Rusku poljoprivrednu banku (Rušian Agricultural Bank), kao i Belorusku banku za razvoj i rekonstrukciju (Belarusian Bank for Development and Reconstruction);
- obustavi aktivnosti emitovanja u EU još tri ruske državne medijske kuće: Rošija RTR/RTR Planeta, Rošija 24/Rušija 24 i TV Centre International. U skladu sa Poveljom o osnovnim pravima EU, ove mere neće sprečiti te medije i njihovo osoblje da obavljaju druge aktivnosti u EU osim emitovanja, npr. istraživanja i intervjue;
- proširi listu lica i entiteta na koje se odnose ograničenja izvoza robe i tehnologije dvostruke namene. Ovakvo proširenje liste uključuje i ruske i beloruske entitete. EU će proširiti i listu dobara i tehnologija koje mogu doprineti tehnološkom unapređenju odbrambenog i bezbednosnog sektora Rusije. Ovo će uključivati 80 hemikalija koje se mogu koristiti za proizvodnju hemijskog oružja;
- zabrani pružanje usluga računovodstva, odnosa s javnošću i konsultantskih usluga, kao i usluga u oblaku Rusiji.

Odluka na linku:

<https://www.consilium.europa.eu/en/preš/preš-releases/2022/06/03/rušia-s-aggression-against-ukraine-eu-adopts-sixth-package-of-sanctions/>

Više informacija o usvojenom paketu sankcija i na sledećem linku:

https://ec.europa.eu/commission/prešcorner/detail/en/ip_22_2802

Očekuje se objava uredbi u Službenom listu EU.

Praktično uputstvo na engleskom jeziku o ograničenjima za izvoz roba u skladu sa Sankcijama EU usmerenim ka Rusiji koji obuhvata uredbu 833/2014 i 2022/328 se može pronaći na sledećem linku.

https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2022/marc/tradoc_160079.pdf

Napomena: Uputstvo EU ne obuhvata treće i četvrte pakete mera EU ka Rusiji koji su uvojene nakon 28.02.2022.

Uredbom EU 2022/428 iz četvrtog paketa restriktivnih mera EU ka Rusiji uvedena je zabrana EU kompanijama da obavljaju transakcije sa ruskim državnim kompanijama iz Aneksa XIX ove uredbe. Zabrana se ne primenjuje na postojeće ugovore između EU kompanija i ovih ruskih entiteta zaključene pre 16. marta 2022. godine, a koji će biti realizovani najkasnije do 15. maja 2022. godine. Uredbom je predviđeno i da su dozvoljene transakcije ukoliko je u pitanju uvoz pojedinih roba u EU, kao što su uglj, nafta, prirodni gas, titanijum, aluminijum, bakar, nikel, paladijum i rude gvožđa.

EU kompanijama nije dozvoljeno i poslovanje sa subjektima u trećim državama koji su u većinskom vlasništvu sankcionisanih ruskih kompanija, a na ovom spisku je sankcionisanih kompanija nalazi se **Gasprom Neft u čijem je vlasništvu većinski paket akcija Naftne industrije Srbije a. d. (56,15 odsto akcija).**

Zbog toga u toku su razgovori državnih institucija Srbije sa predstavnicima Evropske komisije kako bi bilo poznato da li se i u kom obimu ove sankcije odnose i na kompaniju NIS a.d.

Na osnovu konsultacija sa nadležnim službama Evropske komisije o uticaju sankcija EU usmerenih ka Rusiji na srpski izvoz i tranzit srpske robe kroz EU, obavešteni smo sledeće:

- Zabranjen je tranzit, prenos, izvoz, pretovar i svako drugo kretanje robe koja ulazi u EU i koja je namenjena Rusiji, ukoliko je uključena na listu sankcija EU (članovi 2,2a, 3b i 3c Uredbe Saveta EU 833/2014 i 2022/328).
- Sva roba na navedenoj listi sankcija EU koja je namenjena Rusiji biće predmet procene rizika od strane carinskih organa EU, koji mogu odlučiti da li je pošiljka na listi predmetnih sankcija.

Robe obuhvaćene listom sankcija EU usmerenim ka Rusiji podrazumevaju robe dvostruke namene i tehnologije i pružanje srodnih usluga, kao i ograničenja u izvozu određenih dobara i usluga koje bi mogle doprineti unapređenju ruskog sektora odbrane i bezbednosti. Ovo se takođe odnosi i na robu za pomorske navigacije i radio-komunikacionu tehnologiju Rusije.

Ograničenja se uvode na prodaju, snabdevanje, transfer ili izvoz u Rusiju specifičnih dobara i tehnologija za upotrebu u preradi nafte, kao i zabranu izvoza robe i tehnologija koje se koriste u vazduhoplovstvu i svemirskoj industriji.

Detaljan spisak roba koje se nalaze na listi sankcija EU usmerenih ka Rusiji se mogu naći u aneksima (COUNCIL REGULATION (EU) No 833/2014 (Aneks II) i COUNCIL REGULATION (EU) 2022/328 (Aneksi VI, IX i X), kao i u Uredbi Saveta (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/394)

Najave novih sankcija EU prema Rusiji

Konsultacije o petom paketu sankcija prema Rusiji i Belorusiji počele su u ponedeljak. Na nivou EU debata se vodi o mogućnostima sankcija usmerenim na zaustavljanje dalje trgovine sa Rusijom, preko luka i kopna, kao i modalitetima sankcija i njenom uticaju na trgovinu energentima iz Rusije. Očekuje se i dalje proširenje daljih sankcija usmerenim ka kompanijama i entitetima iz Rusije.

Savet EU je dao zeleno svetlo EK da se, u ime EU, pridruži plurilateralnoj izjavi koja će biti objavljena u kontekstu Svetske trgovinske organizacije (STO).

EU će zajedno sa drugim članicama STO izraziti spremnost da preduzme sve radnje koje smatraju neophodnim za zaštitu bezbednosnih interesa. Ovo može uključivati različite aktivnosti u smislu podrške Ukrajini ili suspendovanje koncesija i drugih **obaveza prema Ruskoj Federaciji, kao što je suspenzija tretmana najpovlašćenije nacije za robe i usluge.** EU smatra da proces pristupanja Belorusije STO treba da bude suspendovan.

21.03.2022.

Paskal Donohju, predsednik Evrogrupe, uputio je pismo Šarlu Mišelu, predsedniku Saveta EU o pregledu ekonomske situacije i fiskalne politike evrozona u svetlu krize u Ukrajini.

Pored isticanja otpornosti evrozona na pandemiju COVID-19, u pismu se navodi i činjenica da kriza u Ukrajini utiče kako na smanjenje zamaha rasta tako i na pogoršanje inflatornih pritisaka, naročito u pogledu energetskog snabdevanja i cena, te će ministri finansija tražiti načine da zaštite osetljive grupe od ovih uticaja.

Evrogrupa je naglasila da podseća na važnost snažne koordinacije fiskalne politike u evrozoni kako bi se izborila sa povećanim rizicima i neizvesnostima.

Izveštaj daje i pregled napretka, koji je postigla Evrogrupa u ključnim pitanjima relevantnim za Ekonomsku monetarnu uniju (Economic Monetary Union), uključujući:

- okvir ekonomskog upravljanja
- bankarsku uniju
- digitalni evro

Pismo je dostupno na sledećem linku:

<https://www.consilium.europa.eu/media/54923/peg-letter-to-pec-march2022-signed.pdf>

Donete Uredbe Saveta EU o sankcijama prema Rusiji

15.03.2022. Uredba Saveta (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/428) Uredba reguliše dodatne zabrane i to:

- Zabrana uvoza čelika iz Rusije. U pitanju su proizvodi koji potpadaju pod zaštitne mere EU, sistem kvota (s obzirom da je ovom Uredbom Rusija skinuta sa sistema kvota za uvoz čelika i proizvoda od čelika EU, najavljeno je da će se predhodno utvđene kvote za Rusiji biti raspodeljene trećim zemljama). Detaljan spisak ove robe sa carinskim tarifnim brojevima dat je u Aneksu VII – Lista proizvoda od gvožđa i čelika iz Člana 3G Uredbe);
- Uvodena je zabrana izvoza iz EU u Rusiju luksuznih roba. Nalazi se u Aneksu XVIII ove Uredbe.
- Nove sankcije pojedinim ruskim državljanima i pojedinim državnim kompanijama u sektorima avijacije, vojske, energetike, brodogradnje i mašinogradnje.
- Zabrana EU kompanijama da obavljaju transakcije sa ruskim državnim kompanijama iz Aneksa XIX ove uredbe na kojoj se nalazi i Gazprom Neft.

09.03.2022. - Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/394) Na osnovu ove odluke zabranjena je:

- Prodaja, snabdevanje, transfer ili izvoz, direktno ili indirektno, robe i tehnologije za pomorsku plovību bilo kom fizičkom ili pravnom licu, entitetu ili telu u Rusiji, za upotrebu u Rusiji ili za korišćenje na brodu, koji plovi pod ruskom zastavom.

- Proširena je i lista pravnih lica, entiteta i tela na koje se primenjuju restrikcije u vezi sa investicionim uslugama, prenosivim hartijama od vrednosti, instrumentima tržišta novca i kreditima.

02.03.2022. - Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/345) u vezi sa daljim restriktivnim merama u pogledu pružanja specijalizovanih usluga za razmenu finansijskih poruka - SWIFT. Savet je odlučio da zabrani: Korišćenje SWIFT sistema sledećim ruskim bankama: Banci Otkritie, Novikombank, Promsvyazbank, Rošiya Bank, Sovcombank, VNESHECONOMBANK (VEB) i VTB BANK.

Ova zabrana se odnosi na svako pravno lice, entitet ili telo osnovano u Rusiji čija su vlasnička prava direktno ili indirektno u vlasništvu više od 50% od strane gore pomenute banke; investiranje, učestvovanje ili drugi vid doprinosa

u budućim projektima koje sufinansira Ruski fond za direktna ulaganja (Rušian Direct Investment Fund); prodaju, snabdevanje, prenos ili izvoz novčanica denominiranih u evrima u Rusiju ili bilo kom fizičkom ili pravnom licu, entitetu ili telu u Rusiji, uključujući Vladu i Centralnu banku Rusije, ili za upotrebu u Rusiji.

Istog dana usvojena je i **Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/350)** u vezi sa uvođenjem daljih restriktivnih mera za hitnu obustavu radiodifuznih aktivnosti ruskih medija u EU, ili usmerenih na EU.

28.02.2022. – Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/328) Uredbom se uvode dodatna ograničenja na izvoz robe dvostruke namene i tehnologije i pružanje srodnih usluga, kao i ograničenja u izvozu određenih dobara i usluga koje bi mogle doprineti unapređenju ruskog sektora odbrane i bezbednosti.

Takođe, ograničenja se uvode na prodaju, snabdevanje, transfer ili izvoz u Rusiju specifičnih dobara i tehnologija za upotrebu u preradi nafte, kao i zabranu izvoza robe i tehnologija koje se koriste u vazduhoplovstvu i svemirskoj industriji.

Ova Uredba predstavlja proširenje trgovinskih i finansijskih sankcija ka Rusiji, koje su uvedene 2014. godine **Uredbom Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) No 833/2014)**. Spisak roba za koje primenjuju restrikcije za izvoz robe iz EU u Rusiju se mogu naći u aneksima uredbi 833/2014 (Aneks II) i 2022/328 (Aneksi VI, IX i X).

28.02.2022. – Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/334) - Uredbom su uvedene dalje restriktivne mere koje zabranjuju ruskim avio-prevoznicima, svim avionima registrovanim u Rusiji i svim avionima koji nisu registrovani u Rusiji, a koji su u vlasništvu ili pod zakupom, ili na drugi način pod kontrolom bilo kojeg ruskog fizičkog ili pravnog lica, entiteta ili tela da sleću, uzleću ili preleću teritoriju Unije. Takođe zabranjuju se bilo kakve transakcije sa Centralnom bankom Rusije.

23.02.2022. – Uredba Saveta EU (COUNCIL REGULATION (EU) 2022/263) u vezi sa restrikcijom trgovine ka i iz oblasti Donjecka i Luganska, kojom je zabranjen uvoz robe i izvoz određene robe i tehnologija iz tih područja, ograničena su ulaganja u određenim privrednim sektorima i zabranjeno pružanja turističkih usluga. Spisak roba na koje se primenjuju sankcije se nalazi u Aneksu II ove uredbe. Slične mere se primenjuju od 2014. godine za robu poreklom sa Krima.

(šira informacija na linku <https://pks.rs/strana/sankcije-eu-usmerene-ka-rusiji>)

Izmena regulative u Rusiji

U Rusiji je uvedena privremena zabrana izvoza žitarica u zemlje Evroazijske ekonomske zajednice (EAEZ), kao i izvoza belog šećera i sirovog šećera od šećerne trske u treće zemlje. Privremena zabrana uvedena je u periodu od 15. marta do 30. juna 2022. godine, uključujući izvoz žitarica van teritorije Ruske Federacije, i to: pšenica i napolica (carinska grupa 1001); raž (carinska grupa 1002 TN Fed EAEU); ječam (carinska grupa 1003); kukuruz (carinska grupa 1005). Odluka omogućava niz izuzetaka za izvoz žitarica (humanitarna pomoć, tranzit, zalihe, itd.). Odluka stupa na snagu 15. marta 2022. godine.

Privremena zabrana izvoza iz Ruske Federacije, uključujući države članice EAEZ u periodu od 15. marta do 31. avgusta 2022. godine, važi za beli šećer (carinska grupa 1701 99 100) i sirovi šećer od šećerne trske (s carinska grupa 1701 13 i 1701 14). Odluka je usvojena sa ciljem zaštite domaćeg tržišta hrane u uslovima spoljnih ograničenja.

Ministarstvo finansija RF je objavilo da će izvozna carina na rusku naftu od 1. aprila porasti za 2,9 USD i iznosiće 61,2 USD po toni. Prema informacijama Ministarstva, prosečna cena ruske nafte Urals za period od 15. februara 2022. do 14. marta 2022. godine iznosila je 95,59 dolara po barelu, odnosno 697,8 dolara po toni. Takođe, od 1. aprila, carina na svetle naftne derivate i ulja će porasti do 18,3 USD sa 17,4 USD po toni, za tamne - do 61,2 USD sa 58,3 USD. Izvozna carina za TNG će biti 89 USD, carina za čiste frakcije LPG -80,1 USD. Izvozna carina za koks će biti 3,9\$ po toni. Trenutno

izvozna carina na naftu iznosi 58,3 dolara po toni. **Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije, bitumenozne materije – Srbija je iz Rusije uvezla u nivou od oko 850 miliona USD u 2021, A sirovu naftu u bitumenozne minerale u iznosu od 330 mln USD. Carina za izvoz suncokretovog ulja iz Ruske Federacije od aprila će porasti do 313 dolara po toni.**

Carina za izvoz suncokretovog ulja iz Rusije od 1. aprila će porasti sa 260,1 USD po toni u martu o.g. do 313 USD, istaklo je Ministarstvo poljoprivrede RF. U februaru carina je iznosila 251,4 , u januaru - 280,8 USD, u decembru 2021 - 276,7 USD, u novembru - 194,5 USD, u oktobru - 227,2 USD, u septembru - 169,9 USD po toni. Slobodno formiranje carine za izvoz suncokretovog ulja uvedeno je od 1. septembra 2021. godine. Mehanizam "suncokretovog bafera" biće na snazi do 31. avgusta 2022.godine. **Srbija je iz Rusije u 2021. godini uvezla 1.181 tonu suncokretovog ulja vrednosno oko milion i 700 hiljada USD (u 2020. 13,2 hiljada tona (oko 12,4 mln USD)).**

Force Majeure

U vezi sa saopštenjem Trgovinsko industrijske komore Ukrajine

<https://ucci.org.ua/en/preš-center/uccinews/protsedura-zasvidchennia-fors-mazhornikh-obstavin-z-28-02-2022>

na sajtu Privredne komore Srbije objavljeno je <https://pks.rs/vesti/odlaganje-obaveza-zbog-dejstva-vise-sile-5900>

Navedeno podrazumeva sledeće: Prvi korak podrazumeva da ona strana kod koje je nastupila viša sila obavesti drugu stranu o nemogućnosti izvršenja svojih obaveza. Takođe, da bi se razumno odložili rokovi za ispunjenje obaveza, ona strana kod koje je nastupila viša sila, može poslati saopštenje preuzeto sa sajta Trgovinsko industrijske komore Ukrajine, kao zvaničnu potvrdu nadležnog organa u Ukrajini, dovoljno da se sporazumno reši kršenje uslova ugovora. Nakon ovih okolnosti, ukoliko je potrebno, lice koje je prekršilo svoje obaveze u periodu više sile ima pravo da podnese zahtev za izdavanje odgovarajućeg uverenja u skladu sa procedurom utvrđenom Pravilnikom za svaku obavezu posebno.

Viša sila je prirodni događaj ili ljudska radnja koja se nije mogla predvideti ili sprečiti, a usled kojih je nastupila šteta, s tim da se ljudska radnja nije mogla pripisati u krivicu lica na koje bi inače padala odgovornost. Dejstvo više sile se smatra za slučaj koji oslobađa od odgovornosti za izvršavanje svih ili nekih ugovorenih obaveza i za naknadu štete za delimično ili potpuno neizvršenje ugovorenih obaveza – onu ugovornu stranu kod koje je nastupio slučaj više sile, ili obe ugovorne strane, kada je kod obe ugovorne strane nastupio slučaj više sile, a izvršenje obaveza koje je onemogućeno zbog dejstva više sile odlaže se za vreme njenog trajanja.

UVERENJE O VIŠOJ SILI – Force Majeure Certificat je dokument koji služi da se objektivnim razlozima, privremeno ili trajno, obesnaži obaveza proistekla iz ugovornog odnosa.

Pregled aktuelnih cena berzanskih roba i procentualne promene

BERZANSKA ROBA	JEDINICA MERE	POSLEDNJA CENA	Promena			
			1D	5D	1M	YTD
Nafta WTI (bbl.)	USD/barel	97,1	▲0,06	▲3,55	▼1,57	▲29,07
Nafta BRENT (bbl.)	USD/barel	104,9	▼0,16	▲4,69	▼4,63	▲34,89
Prirodni gas (Btu.)	USD/MMBtu	9,2	▼1,62	▼0,09	▲11,62	▲146,25
Čelik (MT)	CNY/MT	4.408,3	▼0,59	▼0,47	▲0,72	▼13,16
Aluminijum (MT)	USD/tona	2.493,5	▲2,47	▲4,51	▲2,97	▼11,18

Bakar (MT)	USD/tona	8.160,5	▲ 0,39	▲ 1,02	▲ 8,28	▼ 16,05
Zlato (ounce)	USD/ounce	1.735,8	▼ 0,07	▼ 0,71	▼ 2,05	▼ 5,11
Srebro (ounce)	USD/ounce	18,8	▲ 0,02	▼ 1,83	▼ 7,84	▼ 19,48
Kukuruz (bu.)	USD/bušel	678,3	▼ 0,80	▲ 2,77	▲ 10,06	▲ 14,33
Pšenica (bu.)	USD/bušel	819,5	▼ 0,06	▲ 4,69	▲ 1,45	▲ 6,33
Sojina sačma (bu.)	USD/bušel	1.424,8	▼ 0,90	▼ 2,48	▼ 2,98	▲ 12,25
Šećer (lb.)	USD/funta	18,5	▲ 0,16	▲ 3,24	▲ 5,30	▼ 2,17
Suncokret seme (MT)	ZAR/tona	11.225,0	▼ 0,59	▼ 0,19	▲ 8,50	▼ 2,39
Ref. kamatna stopa (RUS)	%	8,0	▼ 15,79	▼ 15,79	▼ 15,79	▼ 5,88
Ref. kamatna stopa (UKR)	%	25,0	0,00	0,00	0,00	▲ 177,80
IMOEX Index (RUS)		2.310,1	▲ 0,60	▲ 2,21	▲ 4,35	▼ 39,00
PFTS Index (UKR)		519,2	0,00	0,00	▲ 0,00	▼ 0,68
EUR/UAH		37,0	▼ 0,66	▼ 1,02	▲ 1,50	▼ 16,49
USD/UAH		36,9	▼ 0,40	▼ 0,46	▼ 0,84	▼ 26,06
UAH/RUB		16,4	▲ 1,91	▼ 0,71	▲ 2,79	▲ 67,48
EUR/RUB		60,8	▲ 1,40	▼ 1,37	▲ 4,87	▲ 40,57
USD/RUB		-	-	-	-	-

Izvor: Bloomberg

Napomena: Usd - dolar cent; MMBtu - milion britanskih termalnih jedinica; ZAR - južnoafrički rand; CNY - kineski juan; IMOEX Index - Moscow Stock Exchange Index; PFTS Index - Kiev Stock Exchange Index; UAH - ukrajinska grivna; RUB - ruska rublja.